

ИСТОРИЧЕСКИ СЪПОСТАВКИ В СЪВРЕМЕННИЯ МЕБЕЛЕН ДИЗАЙН

Светослав Анев,
Нов български
университет

1. Баухаус – Учебно заведение за дизайн, основано под ръководството на Валтер Гропиус във Ваймар през 1919 г., което продължава и разширява предвоенната традиция на Дойчер Веркбунд. Методите на обучение акцентират върху необходимостта от рационален и практичен подход към проблемите на дизайна във връзка с новите доктрини на конструктивизма и неопластицизма (Луси-Смит, 1996). практичен подход към проблемите на дизайна във връзка с новите доктрини на конструктивизма и неопластицизма (Луси-Смит, 1996).

2. „Изкуства и занаяти“ – Движение, пропагандиращо майсторството в занаятите и реформата в промишления дизайн. Основано в Англия през 1882 г., движението води началото си от опитите на Огъстъс Пюджин, Джон Ръскин и Уилям Морис да реформират декоративните изкуства, акцентирайки върху техния потенциал за позитивно социално и морално влияние. Една от основните цели е да възстанови традициите на народните занаяти, разрушена от индустриалната революция (Луси-Смит, 1996).

Всяка новост в областта на дизайна често се оказва преоткрита тенденция, която намира своите корени някъде в далечното минало. Позоваването на такъв тип трактовки е доста често срещан подход при автори които работят в областта на съвременния мебелен дизайн. Този начин за изграждане на дизайн би могъл да изведе до много успешни резултати стига да е добре базиран на сериозни и фундаментални познания и проучвания от страна на автора. Запознаването в дълбочина със стиловите особености и характеристики на дадена историческа епоха, оказала своето естетическо влияние върху развитието на мебелировката е основна предпоставка за постигането на добър резултат във финалните фази на изработване на даден дизайн, насочен към развитие в тази посока. Този подход е насочен към запазване на архетипа в неговия исторически контекст и осъвременяването му чрез различни средства – нови технологии, механизация, интегриране на дигитални новости или дори използването на изкуствен интелект.

Един от периодите влияещ силно върху съвременните тенденции и развитие на дизайна е периода от началото на XX век. Това е етап в който мебелировката претърпява своята трансформация и бележи преходен момент в развитието си. Започва да се създава концепцията, оформяща стил, базиран на зараждащата се индустриализация и масово производство. Това дава началото на серийното производство, което позволява на по-голяма част от хората от ниската и средната класа достъп до обзавеждане ориентирано към жилището. Преминава се към комплексно проектиране което оказва своето влияние върху финалния дизайн на мебелите и продуктите.

Този период е белязан от промени както в социално-икономически аспект, така и промени въздействащи върху архитектурата, изкуството, занаятите и т.н. Всички тези предпоставки поставят началото на ново течение създадено от Валтер Гропиус, белязало началото на дизайна като отделна дисциплина – Движението „Баухаус“.

Движението „Баухаус“¹ (от немски Staatliches Bauhaus) от началото на XX век дава едно ново начало. Начало,

което маркира нова епоха и бележи зараждането на основните философски принципи, от които води началото си Модерното движение в дизайна. Школата, създадена от Валтер Гропиус съществува в Германия в периода 1919 – 1933 г. В основната концепция са заложили принципите на движението „Изкуства и занаяти“² на Уилям Морис и идеята за постигането на изчистена визия в обемите и формоизграждането. Движението, което се заражда в Англия, просъществувало в последните десетилетия на XIX век, заема ключова роля в изграждането на идеята за връщане към добре проектирани, функционални мебели и декоративни предмети, изработени от скромни местни материали – реакция срещу неистовия историзъм, диктувал дълги години тенденциите в интериорния дизайн (Miller, 2012).

Важен момент, който маркира поврат в развитието на школата Баухаус е осъществяването на прехода от занаятчийските умения към индустриалния функционализъм. В това се състои и преходната разлика с предшестващия сецесион, например. Вследствие възприемането на идеята, че функционализмът би могъл да спомогне и доведе до изграждането на по-добро общество, авторите в школата „Баухаус“ съвсем съзнателно възприемат идеите свързани с машинната естетика и се обръщат към създаването на дизайн, предназначен за индустриалното производство (Фийл, 2002). Голяма част от идеите и концепциите, касаещи дизайна и дизайн проектирането, заложили през този период, повлияват поколения архитекти и дизайнери впоследствие и се използват и до днес.

Един от интересните обекти, създадени в този период е креслото „Барселона“ на Лудвиг Мис Ван Дер Рое. Креслото е създадено за немския павилион на международното изложение в Барселона през 1929 г. Целта е била да бъде използвано от испанската кралска двойка на коктейла по време на изложението (Pile 2009). В основните линии на креслото могат да бъдат забелязани препратки към античния гръцки стол „клизмос“ с неговите характерни извивки в краката при стъпването (ил. 1 и 2).

Ил.1. Жена, седяща на климос докато свири на барбитос. Изображение върху антична гръцка керамика. 460-450 пр.н.е. Музей на изкуствата Уолтърс, Балтимор, Мериленд.

Ил.2. Кресло „Барселона“. Лудвиг Мис Ван дер Рое. Метална конструкция и кожена тапицерия. 1929 г. Колекция San Francisco Museum of Modern Art.

Ил.3. „В bench“, Константин Гърчич. Лят алуминий и тапицерия. 2013 г

Дизайнът на креслото служи като отправна точка и вдъхновение в търсенията на немския дизайнер Константин Гърчич. Според Гърчич „Дизайнът не се състои в постоянното измисляне на нови неща, а в еволюцията и тяхното развитие.“ Това е и поводът за неговите разработки в тази посока. Повлиян от първоначалния дизайн на креслото, той се придържа към основни характеристики на дизайна, надграждайки го чрез използване на съвременни материали и опции при използването. За създаването на своята В Bench той казва: „Структурните съображения скоро отведоха конструктивното решение към отливка от алуми-

ний на кръстообразния крак, който неизбежно създаде изображение, напоящо за известния барселонски стол от 1929 г. Логиката и красотата на този детайл в краката бяха толкова категорични, че отмениха всички първоначални опасения относно емблематичния дизайн на Мис Ван дер Рое. Почти век по-късно успяхме да преосмислим тази мебелна класика по нов начин, правейки я ергономично по-добра, като същевременно я превърнахме в по-систематичен, технологично напреднал продукт. Използването на алуминиеви профили за извитата форма на седалката и облегалката е логично продължение на предишната ми работа за BD (Barcelona Design), но също така добавя възможност за гъвкавост при производството на пейката“ (Ил.3).

Уповавайки се на тази концепция всъщност Гърчич поставя един доста важен въпрос - нужно ли е на всяка цена да бъдат измисляни нови неща и трябва ли човечеството, и в частност светът на дизайна, да се намират в постоянен режим на съревнование със себе си, забравяйки и изоставяйки на заден план вече създадени успешни решения и начални търсения, които са постигнати в миналото и биха могли да бъдат използвани като отправна точка за да бъдат доразвивани и усъвършенствани във времето.

Базиран на горепосочените принципи е и дизайн решението за кресло на британския дизайнер Бенджамин Хъбърт. В неговата разработка за нидерландския бранд „De Vorm“ ясно се различават характерните белези на обект, създаден малко по-рано в средата на миналия век – „Womb chair“ на Ееро Сааринен, произведен за Knoll през 1948 г. (Ил.4 и 5).

Като състуденти в Академията по изкуства Cranbrook, Флорънс Нол (Florence Knoll) отправя молба към Сааринен да проектира по-удобно и динамично кресло

леки промени, но те са основно в цветовете варианти и леки подобрения във формата. Като цяло основната идея за постигане на удобство в различни позиции при ползването, уединение при използване в частни или обществени пространства, както и постигане на комфорт при продължителен престой са запазени и в подобрените варианти (Ил.6).

Важен аспект, който е от ключово значение в съвременния мебелен дизайн са материалите и технологиите. Всяка епоха има своите особености и

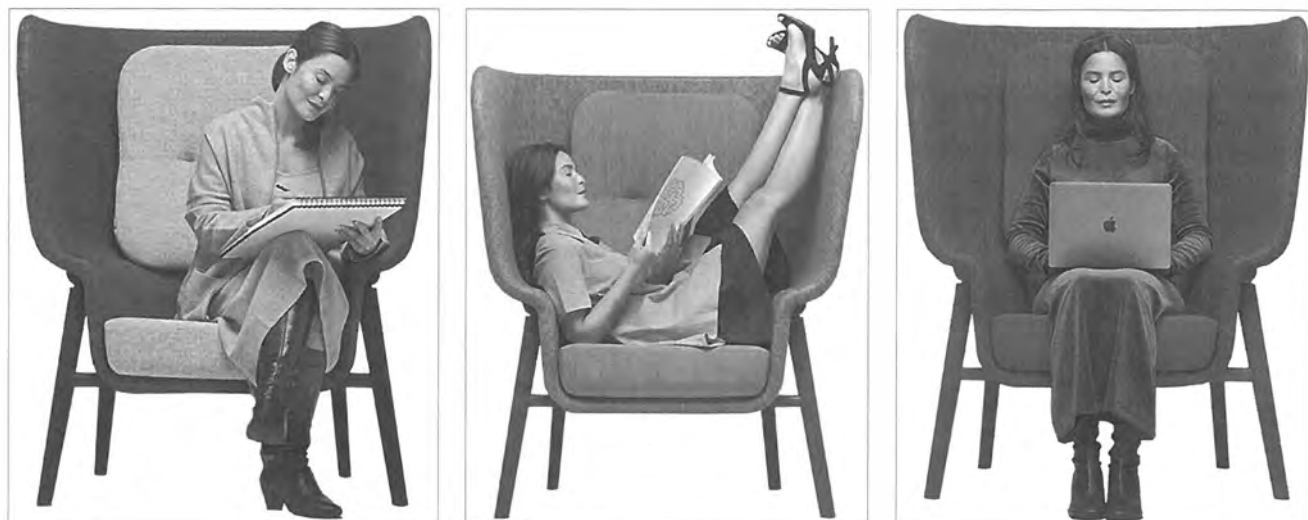

през 1946 г. Целта на дизайна е била да бъде постигнат по-висок комфорт при сядането в различни позиции. Първоначалното наименование на креслото е „No.70“, но в движение след като е бил вече осъществен се оказва, че в него би могло да се седи в изключително много и удобни позиции заради органичната му форма, вседствие на което бива прекръстен на „Womb“ (утроба). Идеята е сядания да може да заема най-различни позиции, като едновременно с това осигурява комфорт, спокойствие и уединение – асоциативно сравнение с плодът в утробата на жената. Заради тези му качества креслото бързо набира световна популярност и се използва дори в кинопродукции. Точно на тази концепция се базира и дизайна на креслото на Бенджамин Хъбърт. Първоначалната концепция от 2011 г. вече е претърпяла

това засяга и технологичния напредък и новите материали които биха могли да бъдат използвани. Напредъка в технологичен аспект неминуемо се отразява и върху дизайн процесите към даден момент. Това е естествен процес, тъй като дизайна е пряко обвързан с човешките дейности и целта му е да обслужва различни сфери от живота. Базирайки се на тези принципи като водещ фактор в своята работа берлинският архитект и дизайнер Вернер Айслингер съумява да съчетае употребата на естествени материали с иновативната технология за производство. Анализирайки внимателно неговия „Hemp chair“, веднага могат да бъдат забелязани близки по сходство взаимовръзки с небезизвестния, превърнал се в дизайн икона „S“-образен „Panton chair“ на Вернер Пантон,

Ил.4. Кресло „Womb chair“. Ееро Сааринен. Метална конструкция и тапицирана основа, произведен за Knoll. 1948 г.

Ил.5. Актрисата Маги МакНамара сядяща в креслото „Womb chair“. Сцена от филма „The moon is blue“. САЩ. 1953 г.

появил се в следвоенните години от средата на миналия век (Ил. 7).

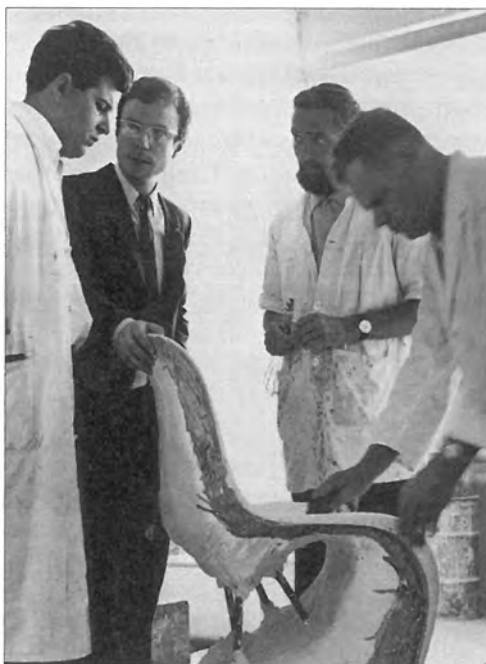
Столът Panton е класика в историята на мебелния дизайн. Замислен от Verner Panton през 1958 г., той е разработен с идеята за серийно производство в сътрудничество с Vitra (1967 г.). Това е първият изцяло пластмасов стол, направен от един детайл. От въвеждането си на пазара, той преминава през няколко производствени фази. Едва през 1999 г. става възможно да се произвежда в съответствие с оригиналната му концепция – от издръжлива, боядисана пластмаса с лъскаво матово покритие. Удобството на този стол се дължи на комбинацията от конзолна конструкция с антропомор-

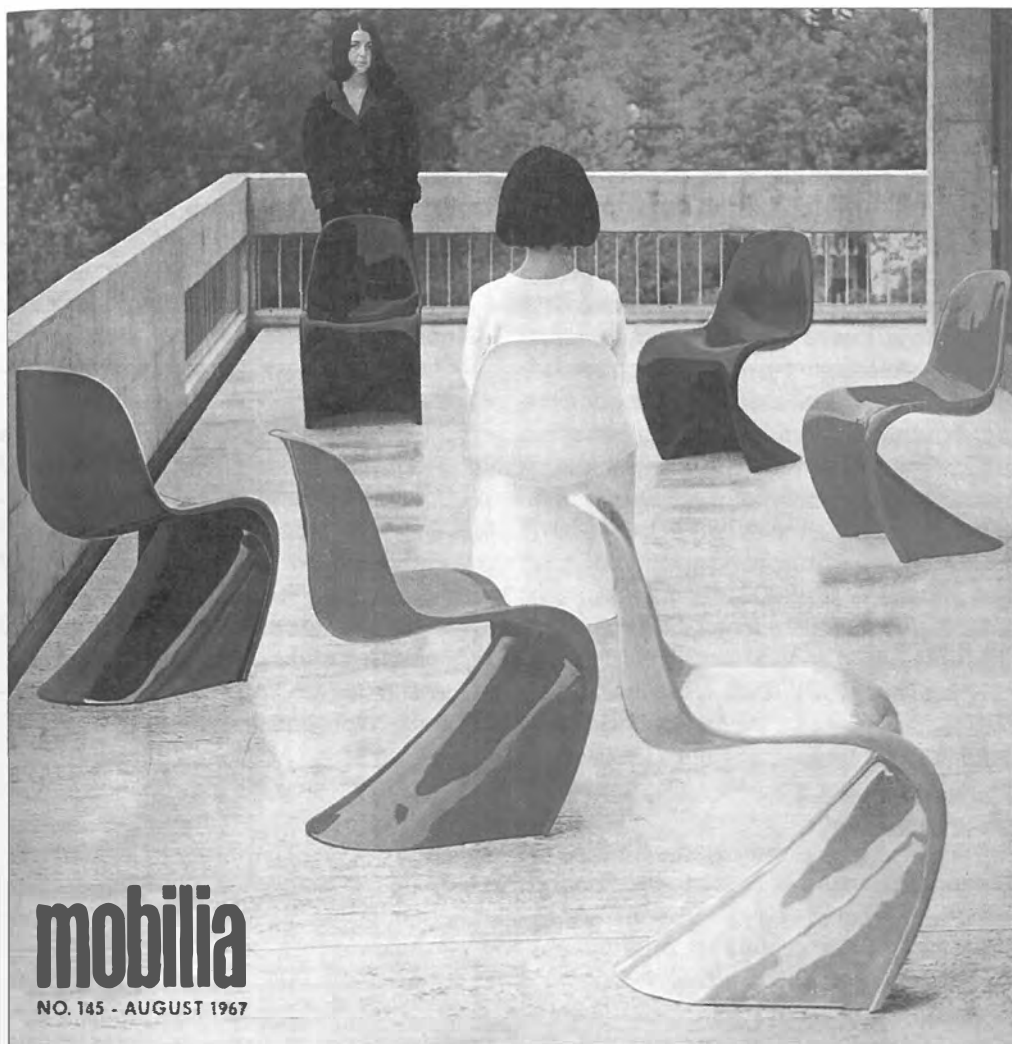
фна форма и леко гъвкав материал. Би могъл да се използва индивидуално или в група и е подходящ за вътрешна и външна среда. Столът Panton е получил множество международни награди за дизайн и е представен в колекциите на много известни музеи. Благодарение на изразителната си форма, той се е превърнал в дизайн икона на XX век.

Креслото, изработено от Айслингер, съвместно с компанията BASF е първото по рода си, в което е използвана подобна технология, чрез която от естествени, конопени влакна със специална топлинна обработка е отлята цялостна форма, образуваща въпросната мебел. Официално представена

Ил. 6. Кресло „Pod Chair“ за De Vorm. Бенджамин Хъбърт. Меката, филцова структура и допълнителната тапицерия създават комфорт при различни позиции на тялото, добра шумоизолация и ефект на уединение тип „стая в стаята“. 2011 г.

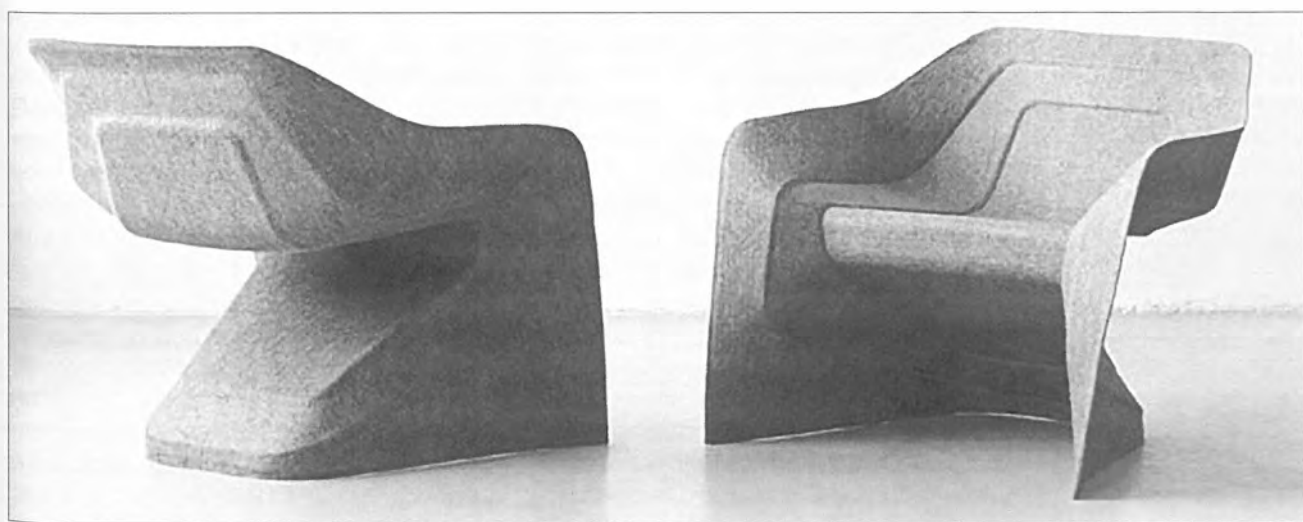
Ил. 7. Коментари и тестове по време на разработване на стола Panton във Vitra около 1966 г.: Манфред Диболд (ръководител на разработката), Ролф Фелбаум и Вернер Пантон.

S – образния стол
Panton върху
корицата на
сп. „Mobilia“.
Август, 1967 г.

“Hemp chair”. Вернер
Айслингер.
Пресовани конопени
vlakна. 2011г.

на широката общественост през 2011 г. на седмицата на дизайна в Милано, тя репрезентира демонстрация на архетипен, прототипиран обект с наративно качество на дизайна.

Разгледаните примери показват, че търсенето на препратки към отминали вече стилови епохи не е нов подход, но навлиза все по-активно в работата на много дизайнери. В тези примери

ясно проличава един от факторите, оказващ въздействие върху съвременното развитие на мебелния дизайн и посоката в която се движи, а именно – съвременното интерпретиране и позоваване на вече утвърдени във времето модели с цел надграждане във функционално и естетическо отношение. В тези случаи е много важно запознаването в дълбочина с характеристиките, които носи всеки обект. Анализирането на връзките между всяка една епоха и стиловете особености стоят в основата на едно добро решение при преминаване към процес на проектиране в тази посока.

Библиография:

Фийл, Ш. и П. (2002). Дизайнът на 20 век. АЛИАНС-97. Taschen. C. Koln. ISBN: 954-9817-16-4.

Miller, J. (2012). 20th Century Design. Octopus publishing group. London.

Pile, J. (2009). A history of interior design. Laurence king publishing. London.

Източници на изображенията:

1. <https://www.peacocksfinest.com/single-post/the-timeless-beauty-of-klismos-chair>

2. <https://www.sfmoma.org/art-work/96.613.3/>

3. <https://bdbarcelona.com/collections/outdoor-public-seating/bench-b>

4. <https://www.knoll.com/product/womb-chair>

5. <https://alchetron.com/Maggie-McNamara>

6. <https://www.designboom.com/design/pod-chair-de-vorm-benjamin-hubert-interview-11-13-2020/>

7. <https://www.verner-panton.com/de/werk/panton-chair-vip-82/>

8. <https://www.vitra.com/en-us/product/panton-chair-classic>

9. <https://www.yatzer.com/The-Hemp-Chair-by-Werner-Aisslinger/slideshow>